

Miljøministeriet
Højbro Plads 4
1200 København K

Danmarks Sportsfiskerforbunds miljøkoordinator og de samarbejdende foreninger i Vendsyssel (miljøkoordinationsrådet) fremsender hermed følgende generelle indsigelser til forslag til vandplanerne 1.1 Nordlige Kattegat, Skagerrak og 1.2 Limfjorden.

Vandplanerne har været meget uigennemskuelige, hvilket har gjort det særdeles vanskeligt at arbejde med dem. Vandplanerne indeholder desuden vanskelige og helt ukonkrete beskrivelser, der gør det svært at komme med et fagligt kvalificeret høringssvar.

Følgende er væsentlige hovedpunkter i arbejdsprocessen med vandplanerne

Reduktion af diffus påvirkning fra landbrug
Reduktion af fysiske påvirkninger af vandløb
Genslyngning af vandløb
Udlægning af gydegrus, sten mv.
Ekstensivering af omdriftsarealer i ådale
Genskabelse af våde enge
Afgræsning alternativ kantslåning
Reduktion af påvirkninger fra punktkilder
Sejlads på vandløbene
Etablering sandfang
Tilplante med træer
Placering af gylletanke
Tålegræser

For at opnå målsætningen for naturtypen "Vandløb med vandplanter" er den største trussel i dag fysiske forstyrrelser i form af vedligeholdelsen (grødeskæring og opgravning) og tidligere tiders regulering, der fastholder vandløbene i en dårlig fysisk tilstand samt påvirkninger fra udledninger af forurenende stoffer. Forureningen stammer primært fra spredte bebyggelser og regnvandsudløb (især fra fælles kloak).

For at opnå miljømålene skal der således iværksættes en række virkemidler, der reducerer de menneskeskabte påvirkninger af vand- og naturområderne, samt forbedrer og sikrer overlevelsen af arter og naturtyper.

Virkemidlerne til at opnå miljømålene:

1. Reduktion af diffus påvirkning fra landbrug (næringsstoffer og pesticider) skal ved udtagning af arealer til vådområder, udover en reduktion af næringsstofudledningen til overfladevande, bidrage til at reducere den fysiske påvirkning af vandløbene.
2. Reduktion af fysiske påvirkninger af vandløb omfatter fjernelse af spærringer i vandløb med henblik på at skabe faunapassage for bl.a. fisk, skånsom vandløbsvedligeholdelse eller ophør med vandløbsvedligeholdelse, tilhørende ekstensivering af omdriftsarealer i ådale, samt genslyngning af vandløb, udlægning af gydegrus, sten mv.. Ekstensivering af omdriftsarealer i ådale omfatter udlægning af mindst 10m brede udyrkede bræmmer på hver side af vandløbene. Da en helt ny undersøgelse fra DMU viser at beregningen af bræmmernes tilbageholdelse er langt mindre end hidtil antaget bør 10 m randzone overvejes udvidet markant. I lighed hermed skal man også sikre de nødvendige udyrkede zoner langs med vandløbene.

3. Ekstensiveringen af landbrugsdriften sker med henblik på i videst muligt omfang at sikre vandløbenes fri bevægelighed og genskabe den hydrologiske balance mellem vandløb og omgivelser for at begrænse tilførslen og transporten af sand/slam og at sikre den størst mulige variation i levesteder og de bedst mulige livsvilkår for vandløbsorganismer, hvoraf nogle tilbringer en del af deres liv på land. Det skal i forlængelse af ekstensiveringsdebatten sikres, at der ikke laves indskudte søer i vandløbene, lavvandede laguner og deltaudløb. I en overgangsperiode vil der fortsat være behov for den traditionelle vedligeholdelse, der indebærer dannelse af slyngede strømrander igennem hele vækstsæsonen – grøden skal optages ved skæringen. Det er dermed et krav, at den miljøvenlige vedligeholdelse gennemføres i praksis. Yderligere bør man også sikre, at vandløbene og de nære arealer ikke udvikler sig til store tagrørsbevoksninger. Det skal gøres opmærksom på det forhold, at mange små vandløb er overgroet med stivstænglede planter som: Dueurt, Mjødurt, visse skærmplanter ol. Når vandløbet er smallere end stænglernes højde, sker det ofte, især i år med en del sne, at stænglerne falder i bækken og forhindrer afstrømningen. Herved slammer de gode ørredgydepladser til. Derfor skal kanterne på disse små vandløb beskæres ved en sen kantslåning. Det skal tillige gælde for private vandløb.

Store dele af vores vandløb gennemløber et kuperet terræn med skråninger direkte ned til vandløbene, sammen med dræn og grøfter giver dette momentant store vandtilstrømninger til vandløbene med tilførsel af sand, erosion af brinker, tilsanding af gydebanker og afledt manglende biodiversitet. Vores vandløb er mange steder at karakterisere som "sandørken". Derfor anser vi det for at være afgørende, at man hurtigst muligt gennemfører tiltag, der hindrer den ekstremt skadelige sandvandring i vore vandløb. Det skal bemærkes, at vandløbene i Vendsyssel er karakteriseret ved en udpræget høj sandvandring set i forhold til det øvrige land. Dermed skal der umiddelbart etableres sandfang, der efterfølgende kan sløjfes, når sandvandringen er minimeret til en grad, der sikrer gydebankernes funktion (gydebankerne kan være dannet af grus og sten såvel som af muslinge- og østersskaller fra stenaldershavet). I de gamle amtsregulativer blev disse skallebanker sidestillet med grusbanker, og måtte ikke graves op ved en regulativmæssig oprensning af vandløbet. Det bedes overført til de nye planer.

I forlængelse af spørgsmålet om vedligeholdelse vil der sandsynligvis fortsat, også efter betydelige tiltag som gensnoninger, være et behov for grødeskæring i de vandløb, der

naturligt har et begrænset fald. De strækninger, der typisk i bækkene er sænket betydeligt under terræn, kan derimod hæves, hvorved man kan genskabe det naturlige fald fra udspring til udløb i hovedløbet. En sådan hævning forudsættes tilvejebragt ved udlægning af grus og sten i hele strækningens forløb.

Endvidere vil der fortsat være behov for en form for vedligeholdelse af de vandløbsnære arealer. Vedligeholdelse kan f.eks. bestå af afgræsning alternativt selektiv kantslåning for at sikre stærke brinker. De stærke brinker opnås også ved at affase stejle brinker - gerne ved skabelsen af et dobbeltprofil. For yderligere at sikre brinkerne er det væsentligt at der tilplantes med mindre grupper af træer, hvorved der også kan opnås en god skyggevirkning, der kan modvirke vandplanternes vækst. Det skal dog sikres, at der efterlades store lysåbninger således, at åbunden fortsat kendetegnes ved en rig flora, samt at de tilplantede strækninger også vedligeholdes. Derfor skal eventuel beplantning med energiafgrøder trækkes så langt væk fra vandløbet, at vandløbet ikke bliver beskygget. Desuden skal man kunne komme frem på vandløbets brinker, hvis det bliver nødvendigt med en eventuel maskinel vandløbsvedligeholdelse.

For at sikre, at brinkerne ikke gror til i uhensigtsmæssige planter skal det kunne tillades, at der sker afgræsning af de dyrkningsfri bræmmerne af f.eks. får.

Afsluttende skal det sikres, at sejlads på vandløbene begrænses for herved at sikre brinkerne, samt at der kun kan sejles, der hvor vandløbet har en bundbredde, der er dobbelt så bred, som fartøjet er langt.

4. Reduktionen af påvirkninger fra punktkilder omfatter dels en forbedret spildevandsrensning fra de spredte bebyggelse målrettet en reduktion af påvirkningen af vandløbene med næringsstoffer og iltforbrugende organisk materiale. Dertil kommer renseanlæg, hvor en forbedret spildevandsrensning (UV- og ozonbehandling) skal reducere påvirkningen af vandløb og kystvande med miljøfremmede stoffer, bakterier, vira og parasitter.

Endvidere skal der også fokuseres på de mange overfaldsbygværker. Det kan dermed ikke tillades, at vandløbene tilføres fremmede stoffer samt, at vandløbene fysisk belastes ekstremt, med hurtige og høje vandføringer til følge, efter skybrud. I tilgift hertil skal opmærksomheden også rettes mod øvrig tilførsel af overfladevand – eksempelvis må vejarealerne ikke være årsag til tilførsel af fremmede stoffer i vandløbene.

Det har hidtil været praksis, at udpegede prioritetsoplande kan udtages af udpegningen, med hensyn til skærpede rensningskrav af spildevand, hvis der kan påvises en bedring i vandløbskvaliteten. Miljøkoordinationsrådet finder, at mindre udledning fra de udpegede oplande skal komme vandmiljøet til gode ved, at de skærpede krav bibeholdes.

5. Særlige virkemidler på land består i fjernelse eller inaktivering af dræn og grøfter, hvilket gennemføres for at sikre tilstrækkeligt naturlige hydrologiske forhold i naturarealerne. Der skal endvidere tages specifikke tiltag i de okkerpotentielle områder i form af bl.a. våde enge og samling af okkervandet i udfældningsbassiner inden tilførsel til vandløbet. Der skal iværksættes en genskabelse af naturarealer for at standse nedgangen i biodiversitet. Genskabelsen af naturarealer skal koordineres med vandmiljøindsatsen og gennemføres således, at der samtidig sker en reduktion af den diffuse påvirkning af vandområderne med næringsstoffer i form af både spildevandsslam og husdyrgødning og pesticider samt af den fysiske påvirkning af vandløbene.

Nogle virkemidler er multifunktionelle, hvilket f.eks. gælder udtagning af arealer i omdrift i ådale til genskabelse af vådområder. Dog må vådområderne ikke fungere som indskudte søer i vandløbene, men skal være afgrænset fra vandløbene. Dette virkemiddel reducerer på

samme tid både påvirkningen af overfladevande med næringsstoffer, reducerer den fysiske påvirkning af vandløbene og genskaber ny natur, som kan bidrage til at sikre de nødvendige spredningskorridorer i kulturlandskabet og standse tilbagegangen i biodiversitet.

Opmærksomheden skal ligeledes henledes på den kumulerede effekt ved brug af overfladevand/grundvand (tålegrænse) samt ved udspredning af gylle (tålegrænse i området). Det skal være en forudsætning for fremtidige miljøtilladelser (§ 10 i husdyrloven), at effekten af den enkelte tilladelse vurderes kumulativt og i forhold til tålegrænsen.

Der skal endvidere også gøres opmærksom på problematikken med placeringen af gylletanke. For at minimere fremtidige uheld ved f.eks. kollaps af tanke må der ikke via naturlige terrænsænkninger, grøfter, dræn eller andet være adgangsvej for tankenes indhold til vandløbene.

For at opnå og sikre de tiltænkte mål er det essentielt at der etableres en løbende og detaljeret hydrometrisk og DVFI overvågning af vandløbene. Tillige skal der gennemføres en overvågning af de vandløbsnære arealer. Resultaterne af overvågningerne skal offentliggøres på en tilgængelig måde.

Reduktion af næringsstofudledningen for at rette op på miljøproblemerne i de kystnære områder, skal ikke ske på bekostning af miljøforholdene i oplandenes vandløb, men skal ske ved indgreb overfor kilderne.

Afsluttende skal det pointeres, at der rent politisk bør tænkes i helheder, således at lovgivningen og virkemidlerne indenfor de enkelte områder ikke er til hinder for målsætningen, samt at der ikke mindst afses betydelige midler fra statsligt hold til gennemførelsen af de nødvendige tiltag.

Danmarks Sportsfiskerforbunds Miljøkoordinator i Vendsyssel

Per Sonnesen

Deltagende foreninger i Miljøkoordinationsrådet:

Brønderslev Lystfiskerforening

Lystfiskerforeningen for Liver Å

Voerå Sportsfiskerforening

Lystfiskerforeningen for Frederikshavn og Omegn

Sportsfiskerforeningen for Hjørring og Omegn